

Pennan vid klubbordet

Berättelse

Det var den 27 november 1895. Alfred Nobel var i Paris. Han var 62 år gammal och en av världens rikaste män. Han hade tjänat pengar på sin uppfinning dynamiten. Men Alfred hade ingen fru och inga barn. Han hade länge tänkt på en svår fråga: vad skulle hända med alla pengar efter hans död?

Den här dagen gick Alfred till Svensk-norska klubben i Paris. Där träffades svenskar och norrmän som bodde i staden. Alfred satte sig vid ett skrivbord. Han tog fram papper och en penna och började skriva. Han skrev för hand, på svenska. Han tog ingen advokat till hjälp.

Alfred skrev ett testamente. Det var inte långt, bara fyra sidor. Men orden var viktiga. Han skrev att nästan alla hans pengar skulle placeras i en fond. Varje år skulle pengarna från fonden gå till ett pris. Priset skulle gå till de människor som hade gjort mänskligheten den största nytta.

Alfred bestämde fem områden för priset: fysik, kemi, medicin, litteratur och fred. Han skrev också en viktig sak: det skulle inte spela någon roll vilket land en person kom ifrån. Priset var för hela världen.

När Alfred var färdig behövde han vittnen. Han bad fyra män på klubben att skriva på pappret. De skrev under och bekräftade att Alfred skrev av egen vilja.

Sedan tog Alfred sitt testamente med sig. Ingen visste än hur viktigt det var. Alfred dog året därpå, i december 1896. Först då läste man hans ord. Fem år senare, 1901, delades de första Nobelprisen ut. De delas fortfarande ut varje år.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en uppfinning	något nytt som någon skapar
dynamit	ett farligt sprängämne
ett testamente	ett papper om vad pengarna ska gå till efter döden
en advokat	en person som kan lagen och hjälper till
en fond	en stor summa pengar som sparas och ger pengar varje år
ett pris	en belöning för något bra
mänskligheten	alla människor i världen
fred	när det inte är krig
ett vittne	en person som ser och skriver under
bekräfta	säga att något stämmer

Läsförståelsefrågor

1. Vilket datum skrev Alfred Nobel sitt testamente?
 1. den 21 oktober 1833
 2. den 27 november 1895
 3. den 10 december 1896
2. Var skrev han testamentet?
 1. hemma i Stockholm
 2. på ett sjukhus
 3. på Svensk-norska klubben i Paris
3. Hur skrev Alfred testamentet?
 1. för hand, utan en advokat
 2. på en skrivmaskin
 3. en advokat skrev åt honom
4. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Alfred Nobel hade fru och barn.
 2. Priset skulle bara gå till svenskar.
 3. Fyra män skrev under som vittnen.
5. Vilka fem områden skulle priset gå till? Räkna upp dem.
6. Varför tror du att Alfred bestämde att det inte skulle spela någon roll vilket land en person kom ifrån? (inferens)

Facit

1. 1. den 27 november 1895
2. 1. på Svensk-norska klubben i Paris
3. 1. för hand, utan en advokat
4. 1. nej (han hade ingen fru och inga barn) b) nej (priset var för hela världen) c) ja
5. Fysik, kemi, medicin, litteratur och fred.
6. Exempel på svar: Han ville hjälpa hela världen, inte bara ett land. Han tyckte att goda gärningar var lika viktiga oavsett varifrån en person kom.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Nivå A2 (sfi-c). All berättelse står i preteritum. Texten zoomar in på ett enda ögonblick (testamentets undertecknande) och kompletterar biografien, som tar upp dynamiten och hela livsloppet. Bra för att öva preteritum och datumuttryck. Fråga 6 tränar enkel inferens. Låt gärna deltagarna fundera på skillnaden mellan ett vanligt brev och ett testamente.

Diskussionsfrågor

- Alfred Nobel ville hjälpa hela mänskligheten, inte bara sitt eget land. Vad tycker du om det?
- Finns det ett pris du tycker borde finnas i dag? För vad?
- Varför är det bra att ha vittnen när man skriver något viktigt?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en person eller en grupp som du tycker borde få ett pris. Förklara varför.

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Alfred Nobel – https://sv.wikipedia.org/wiki/Alfred_Nobel
- NobelPrize.org: Alfred Nobel's life and work – <https://www.nobelprize.org/alfred-nobel/alfred-nobels-life-and-work/>
- Encyclopædia Britannica: Alfred Nobel – <https://www.britannica.com/biography/Alfred-Nobel>
- Nobel Peace Prize: Alfred Nobel – <https://www.nobelpeaceprize.org/nobel-peace-prize/history/alfred-nobel>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Alfred Nobel föddes 21 oktober 1833 i Stockholm och dog 10 december 1896 i San Remo (Sanremo), Italien. Han uppfann dynamiten 1866 och fick patent 1867. Han höll totalt 355 patent. I sitt testamente, undertecknat 27 november 1895 i Paris, bestämde han att större delen av förmögenheten skulle gå till de årliga Nobelprisen. De första Nobelprisen delades ut 1901. Osäkerhet: Den berömda historien om att en fransk tidning 1888 (efter broder Ludvigs död) kallade Alfred "dödens köpman" och att detta inspirerade priserna är omdiskuterad. Vissa historiker betvivlar att dödsrunan fanns i den form som ofta berättas, och ser den i bästa fall som en av flera bidragande orsaker. Texterna återger berättelsen försiktigt som "det sägs / enligt en känd historia".

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.